

Цетиње, 31. марта

Кроза словенску јавност бије, као прохладни повјетарац нова свјежина и буди задријемале очи. То је Словенски Конгрес, који, дошавши близо, баца своју сјенку унапријед и прохлађује омарину у духовима, која почиње да овлађује. Данас се брзо живи, и кад нема нових надражаја, живци клону и онда се осјећа задах мртвила. Али зато се и брзо заборавља што нас је јуче потресало, и тако се котрљамо непрестано даље, и никада сасвим глатко, него као точкови на осам ћошкова. Што се више тресе и дрмуса, више свјежине, више парада и сензација.

Конгрес ће се одржати ове године у Софији крајем мјесеца јуна. Треба да буде свесловенски, али ће Пољаци бриљирати својим одсуством, и онда у пуној мјери неће бити свесловенски. То зато, што се Пољаци осјећају пригњеченим од стране Руса. Имају извјесне захтјеве, које им Руси не могу испунити, и стога су незадовољни. Изабран је био један ужи одбор од Руса, Пољака и Чеха, да нађу начин како би се несугласице изравнале, али се није успјело. Уговарачи немају власт у рукама, а цар и влада руска не сматрају се обавезнима да испуне оно, што приватни људи рјешавају. И тако Пољаци неће на Конгрес.

Међу њима се појавила мисао да заснују засебну словенску групу, гдје би они водили, а коју би сачињавали сви западни и јужни Словени, и то: Пољаци на челу, онда Чеси, Срби, Бугари и остали, тако, да Руси остану усамљени. Идеја смјела и неостварљива. Без Руса нема Словенства, и тако ће остати докле је год силне Русије. Може бити покушаја, али колико год покушаја, толико и разочарења, толико и неуспјеха.

На другоме мјесту доносимо у четрнаест тачака оно, што је у пројекту да се на дневни ред на Конгресу изнесе. Како се види, све само крупне фирме. До душе то још није утврђено, али ако и пола од тога дође не ред, много ће бити. Све су то тешко остварљива питања.

Конгреси су данас у моди. Има нас много званих, а мало изабраних. Мало је оних, који судјелују у конгресима европских сила и који на тај начин прописују судбину народима. Хоћемо и ми нешто од тога да имамо, и онда се служимо јавном ријечју и Конгресима. Просвијећени синови народа узимају на тај начин жива учешћа у свјетским пословима. То је њихово неспорно право, уједно и дужност, и то је похвално од њих.

Али је то учешће њихово, сравњујући огромну укупну моралну снагу њихову са свршеним послом,

за сада још доста теорно и непотпуно. Ту се скупљају врло различити елементи, ни мало срасли један с другим; ту су разни правци, који се вију као рогови, па тако и слажу; ту се додирују разне ђуди и амбиције, разна васпитања и схватања; ту је најзад апарат тако огроман, да је врло тешко доћи брзо до какве солуције ако ће бити и у најситнијим питањима. Отежавна је околност још и та, што ту нема већине која слуша, и ауторитативне мањине која даје тон и чије се мишљење гута. Ту сваки мисли да је готов Бизмарк и да се његова има чути и уважити. Тешко је ту, зато, сачекати и само свршетак дебате по једном предмету, а колико је теже доћи до опште одлуке, па касније и остварити је.

Ми смо до данас видјели много таквих Конгреса, и читали много закључака, али не видјесмо да се је ишта остварило. Све се свршавало с парадом, декламацијама, банкетима, здравицама и јуначким зарицањима. Послије тога се је закутало, сваки је гледао свој посао, а кад су олабавиле затегнуте струне минувле свечаности, почело се најприје шапатом, а онда и гласноје говорити о новом Конгресу, докле говор није постао општи и још неодређен облик. А у свијету је од ваикада тако, да се сви приватни људи привлаче пажњу свијета на себе и своје учаснике, најлакше сложе духове. Зато никад тешко није било сазвати Конгрес.

Поучени искуством, а видјећи овај велики програм, који је одређен за софијски Конгрес, ми се од њега не надамо великом стварном раду, али унапријед вјерујемо, да ће свечаност бити велика, дочек срдачан, банкет велелепан, а здравице све сами динамитски патрони. Ако бисмо се преварили, стекли бисмо тим право да се највише обрадујемо.

Побуна у Арбанији

Арбанаси се опет буне. Из Скопља, Приштине, Феризовића, Солуна и Цариграда непрекидно стижу телеграми, у којима се износи како су се Арбанаси побунили, одрекли послушност и оружаном руком дају отпора.

Поход Цавид паше још није залијечило старе ране, а Арбанаси започињу крваву игру поново. Они још никако не могу да се помире са новим стањем. Никако не могу да се сложе са оним што им ново уставно доба доноси.

По Косову се разлијеже топовска рика, а око Пећи, Приштине и Ђаковице пролијева се крв.

Над читавом сјеверном Арбанијом проглашено је ванредно стање, а Арбанаси се преко 15.000 оружаних до зуба окупило у Приштини, Призрену и Пећи.

У Пећи је 20. марта погинуо Ружди беј, војни командант, а рањен је мутесериф Смаил Хаки беј. То је био сигнал за побуну. Док су власти појуриле за убицом, дотле

су се Арбанаси стали да буне и прикупљају.

Приштински санџак претворио се у ратни логор. Арбанашко племе Хосеи све се побунило и одмах је заузело мајуре и куле, спремајући се на одбрану. Шефки Тургут паша, заменик Цавид паше, одмах је предузео велике војне операције. Он располаже сада се десет батаљона пјенадије, два батаљона стријелаца, 14 топова и 6 митраљеза.

Побуњеници су заузели положаје више Бабиног Моста на Лабу, сат и по од Приштине, а на путу из Приштине за Вучитрн. Побуњеници су се развили у велики стрељачки ланац. Војска из Скопља, Битоља и Солуна групише се на супротном брежуљку.

Крвав бој се непрекидно води, али са промјенљивим резултатом.

И док су се власти ријешиле на најоптрије мјере, дотле побуњеници захтјевају, да се њиховим захтјевима одговори, па су чак и њихови посланици у Цариграду захтјевали, да се одреди комисија, која ће проучити захтјеве побуњеника да се не би залуду пролијевала крв. По једном телеграму Арбанаси су толико отјерани да су почели уцељивити, па је телеграм из Цариграда био таквак:

Арбанаси траже да се крв косовскога јунака који је својом славошћу замирио Турска влада у интересу своје државе неће томе захтјеву одговорити. Арбанаси траже, да ће истакнути аустроугарску заставу и замолити помоћ од Аустроугарске. Ово би могло уродити озбиљним последицама. Арбанашки посланици који су данас у Цариграду своју конференцију са које су се обратили на турску владу са протестом против стројних мјера њезиних у Албанији.

Како ће се даље ова ствар развијати видјећемо, али свакако неће бити ни мало по углед Турске, која је и сувише према Арбанасима попустљива била, због чега је до овога и дошло.

Краљ Петар у Цариграду

Краљ Петар је у Цариграду провео шест дана. За све вријеме Цариград је био оклеан српским и турским заставама. Улице су биле пуне народа. По изложима су биле изложене слике Краља Петра. Штампа вели: Турци су дочекали Краља не као госта, него као пријатеља. Свуда улицама акламирали су српске госте. Каже се, да Цариград не памти овакав долек. Грци су непрестано манифестовали своје симпатије према Србима.

Сви листови посвећују одушевљене чланке Краљевом пријезу. Плузвинички „Танин“ доноси у изводу историју модерне Србије, која је успјела да се прогласи независном краљевином. Он се нада, да ће Србија и у будуће остати вјерна, и искрена пријатељица Турске. Од свију наших сусједа — вели даље „Танин“ — било под старим или новим режимом, Србија је најмање стварала неприлике Турској. Износи се те особине српског држања „Танин“ наводи економске користи, које је Краљевина Србија добила од Турске. На крају „Танин“ вели: Нема никакве сметње да Србија и Турска живе у искреном пријатељству, и последице пута Краља Петра биће турско-српско пријатељство и појачање економских односа између Србије и Турске.

„Икдам“ износи, како је основу за овај пут положио министар д-р Миловановић, на изјављује: да је Турска до сада у међународној својој политици према Србији заузимала положај пажње и призрења и да је сада готова да са Србијом одржава и искрене и озбиљне односе. „Тас-

вир“ и „Ефикар“ вели: да ће образовани свијет са радошћу примити ову посјету, која ће појачати мир и безбједност у свијету за које сада нема више сметње. Завршује чланак говорећи о споразуму обије земље на основи искренности и узаманог поштовања.

Грчка штампа поздравља са нарочитом симпатијом Краља. Листови „Анатолос“ и „Тахидрамос“ завршује своје чланке овим ријечима: „Добро нам дошао, Узвишени Владаре, и прими срдачне и топле поздраве, које Ти шаље цијело наше племе.“ — „Турска“ је добијела слике: Краља Петра и министара и посвећује им одушевљен чланак. „С пуно и истинитом радошћу — вели „Турска“ — и са топлим, спонтаном и снисходљивом симпатијом службени кругови и народ поздрављају долазак Краља Петра. Када су јуче поздравили Султана и Краља, Њихове су се руке стегле топлим и дојално, а Њихов једнодушан глас излазило је из дубине Њихових срца. Сви турски држављани поздрављају долазак племенитог Господара Србије.“

У уторак у 9 сати прије подне Краљ, праћен ескадром гардијских лансијера, довезао се у свечаним колима са својом свитом из Топкана. Улицама, кроз које Краљ пролазио, био је постројен шпалир војске. Војне музике свираде су српску химну. Иза редовне војске силан народ одушевљено је поздрављао Краља. На царској јакти „Сујудлу“, у пратњи адмирала, Краљ Петар одвезао се преко Златног Роба у васељенску патријаршију. Морске обале, сви бродови и чамци, мостови и балкони на домовима били су препуни свијета, који је Краљу приређивао бурне овације. Са бродова страних држава, постројених у шпалир и турских ратних бродова, упараћени матрози одавали су Краљу почаст, а музика је свирала српску химну. Краљ је био очаран овим призором. На обали дочекали су Краља митрополити са крстовима у руци. Било је преко тридесет хиљада душа. Краљ је поздрављен дуго трајним узвицима: „живо!“ „дочкаша!“ Пред патријаршком црквом дочекао је Краља Патријарх Јоаким са 30 архијереја и 150 калуђера и многобројним другим свештеницима. На улазу цркве, Патријарх је благословио Краља, а у цркви га је поздрављивао овим говором: „Побожни и одани Христу Краљу православне Српске Краљевине, Петар I, нека буде благословен онај који долази у име Божје — вели Света Библија. Ујд, Господару, у овај храм Божји, у који Те са раширеним рукама прима мајка црква, велика црква Христова.“ Послије патријархова говора настало је благодарчење. Служио је Патријарх са 6 владика, великим бројем архијереја и свештеницима. Благодарчењу је присуствовало 12 митрополита. Краљ је стајао на богатом украшеном и уздигнутом престољу.

У Св. Синоду Патријарх Јоаким држао је сјајан говор, хвалећи храбре Србе вјерног вјерног Православљу „Прими, Краљу“, — рекао је патријарх, „срдачан поздрав мајке цркве, која се моли Богу за здравље Твоје, Краљу, за здравље дома Твога, за срећу и наредак благочестивог и вјерног народа српског.“ Патријарх је с балкона благосиљао многобројни народ, и исткао у говору знајај данашњег дана, када је први пут крунисани православни владаран посјетио Патријарху цркву саздану 1500. године. — У великој дворници патријаршије поново је Патријарх Јоаким поздравио Краља, који је, веома дирнут ванредним пријемом у Патријаршији, бурним ријечима захвалио Патријарху на дочеку. У здравицу Краљу, Патријарх је рекао: „Велика Православна Црква и грчки народ одани су искрено српском народу; сматрају га за свога брата.“ Краљ се захвалио Патријарху на топлој здравици. Послије овога Краљ је представио Патријарху своју свиту, која је пољубила Патријарху руку, а Патријарх Краљу црквене великодостојнике. Велики Логотет пољубио је руку Краљу. Патријарх је у разговору с Краљем давао му обавјештења о Св. Гори и молио је Краља да посети и грчки манастир Ватопед. Патријарх је подарио Краљу своју скупочинску слику и обећао да ће послати Његовом Величанству Краљу стару икону Св. Ђорђа словенског. Оприштај између Патријарха и Краља био је врло дирљив и срдачан. Патријарх је загрлио и пољубио Краља — Из Патријаршије испра-

тили су Краља велики викар са цијелим клиром. Манифестације Грка ваљда су и неописане. Златни Рог одјекивао је од бурног клицања масе народа. Из Патријаршије се Краљ одвезао на дворским колима у српско посланство. Домови у улицима, кроз које је Краљ пролазио, били су ископани грчким и српским заставама.

Прије подне је Краљ примио у Јилдиз Кноску поједине амбасадоре, а послје ових посланике: Румуније, Грчке, Шведске, Бугарске, Холандије и Белгије. Последије ручка Краљ и Султан провели по дужи у разговору са појединим личностима. Око три часа по подне Његово Величанство Краљ и Султан и сви на ручку присутни одвезли су се у свечаним колима праћени гарделансијерима, на „Вис Слободе“, да присуствују великој војној смотри, која је била ваљда и потпуно успјешна. Вријеме је било пријатно.

За вријеме вечере у Мерасим Кноску, по пареди Султановој а жели Краљевој, свирали су турски народни свирачи.

Султан је веома задовољан, што је Краљ своје бављење у Париграду за два дана наставио. Султан и Краљ сликали су се заједно са својим свитама. Ово је учињено по жељи Султановој. Исто тако када је Краљ посетио Престолонашљедника Иедину сликао се и са њиме.

Остатак дана провео је Краљ разгледајући цариградске знаменитости, у вожњи по Босфору, примио и посланике српске колоније, примио посету патријарха Јоакима, подјелио многа одликовања, био на ручковима и т. д.

Послије тога Краљ је пошао из Цариграда за Св. Гору у суботу у јутру и то морем на царској јаhti „Ергоград“ коју прати једна крстарица.

Српство

Још су у затвору. Као што смо јавили, кр. сто седморице у Загребу повишито је осуђу загревачког суда, којом су осуђени Срби због познате „зелендашничке“ афере. Према томе очекивало се с разлогом да ће и Адам и Валеријан Прибићевићи, који су од свијех једини остали у затвору, бити пуштени. Али није било тако. Обоје су још у затвору. Због тога је поднесена суду жалба и ових дана се очекује, да ће и ова двојица послје двадесетмјесечног тамновања бити пуштени из затвора на слободу, као што то правда захтијева.

† Јеврем А. Андоновић. У Београду је преминуо државни саветник у пензији Јеврем А. Андоновић. У државној служби је провео скоро четрдесет година. Био је предсједник суда, окружни начелник, члан Касационог Суда, министар правде, министар унутрашњих дела, а у последње вријеме члан Државног Савета Лака му земља!

Д-р Алексић ослобођен. Прошле године био је д-р Владимир Алексић, лекар у Панчеву, оптужен и осуђен што је то боже радио на томе, да и Срби из Угарске помогну Србију у сукобу са Аустро-Угарском. Садашњи министар правде у Угарској, као што јављају, ту је отуду поништио и Алексића ослободио.

Повраћено право. За вријеме бана Рауха, када је гоњено све што је српско, српској школи у Пакраду одузели су право јавности, те јој је оно сада повраћено, као што је и праведно.

ПОДЛИСТАК

Краљ, уставност, апсолутизам, демократијизам, парламентарност

Хоћемо да вам прикажемо један риједак политички хаос. Хоћемо да вам предочимо навалонску сметеност, не језика, по појимања, која је од овога наше политичког живота начинила вањариште. Хоћемо да вам покажемо растресеност наших духова, одсуство сталних правца, духовну несређеност наше политичке интелигенције, која се раздијела у свима правцима знањеног навалонског експлозива.

Чинило то не у илуду да кога лично или партијски суздржемо, него једино у смјеру да залудале духове изведемо на пут, оштећена добра ради. Ми не задамо вавилонску кулу, али изамо Србију, зато је сметеност у схватањима овдје толико него кобна, каква је, по Св. Писму, била сметеност језика при заједно куле вавилонске.

Код нас се све захуктало. Политички живот престава један брз вртлог у коме сваки само на томе ради да вртлог буде што брзи и вртоломнији. Лични, војернички и партијски интересе изјавили су као коров и загрпали интересе опште, државне и националне. Зацарила се грађанство, безобразност у гра-

Словенство

Словенски конгрес у Софији. За словенски конгрес, који ће се крајем јуна о. т. одржати у Софији, утврђен је овај дневни ред:

1. Садање стање јужнословенских држава.
2. Свесловенска банка.
3. Свесловенска изложба.
4. Организација словенског научног конгреса.
5. Судјеловање словенских научника на словенским конгресима.
6. Узајамност између словенских научних завода и утврђење научне основе на словенским школама.
7. Организација словенског књижевства и односи између словенских позоришта и других уметничких завода.
8. Издавање једне словенске књижевне и научне енциклопедије.
9. Издавање антологија и каталога популарних словенских дјела подесних за народне књижевности.
10. Адресар свих словенских политичара и научника као и јавних књижевних корпорација и најзнатнијих словенских књижевника.
11. Организација рада за словенску узајамност.
12. Специјални течајеви за словенске журналисте и издавање једне ревије о њихову раду.
13. Организација друштва словенских туриста.
14. Трговачки саобраћај између појединих словенских држава и земаља.

Из Народа

Муслимани за јубилеј

Подгорички Муслимани у петак су држали свој скуп ради договора о учешћу на јубилејум Њ. Кр. В. Књаза Господара. На томе скупу они су доијели одлуку да и они на видан начин узму учешћа, те су у ту сврху изабрали и народни одбор, коме је стављено у дужност да учини све потребне припреме, као и да се стара о свему што се ове одлуке тиче. О томе збору добили смо из Подгорице овај извјештај:

„У марту 1910. године би се саопштено и својим циљем који је да се из Подгоричких Муслимана, у просторијама гимназије, а на челу са кнезом Саликом Бибезићем.“

Пред скупом истакао се г. учитељ Омер, савјетник Салике Бибезића, и предсједништво збора.

Моја браћо Муслимани!

Свакоме је од вас познато, да ће наш узвишени владар Њ. Кр. Височанство Господар, ове године у мјесецу августу прославити педесетогодишњицу Своје владавине. То је Његов јубилеј, којим ће да закити своју славу владавину, коју ће историја Његовог народа златнијем словима приближити. За ту величанствену прославу, у свим крајевима Црне Горе још од данас отпочињу велике припреме, јер се свако без разлике натиче, ко ће боље и сјајније да се на видан начин заблагодари узвишеном слављенику, Њ. Кр. В. Књазу Го-

сподару, Чија је тековина све што наша домовина има.

Ја нијесам у стању, да опишем славу, срећу и величину владавине нашег узвишеног владара, јер то су једва кадри учинити најбољи наученици и најбоља пера историчара. Толико ми Муслимани као одани поданици марам из цунијех уста признати, да ни једна нација на свијету, није уживала толико благодати, колико смо ми у прошлијех 32 године, под владом Узвишеног Господара Слављеника. На име под Његовим окриљем сачувана нам је религија, част и имање, па смо одвише уживали, уживамо и уживаћемо знатне привилегије, то све у Његово здравље. Кад је овако, ми смо на првом мјесту позвани и дужни, да се нашем Узвишеном Господару, приликом Његовог славног јубилеја на видан начин достојно заблагодаримо. У ову сврху позивам вас, браћо, да се ми Муслимани подгорички одмах договоримо, на који ћемо начин одговорити овоме своме светом позиву и дужности према своме Узвишеном Владару. Ја знам да сваки радо хоће и то једва чека, те наша спрема треба да буде што је могуће више сликом јерне оданости и иначе слика материјална кавалерства.

Завршујем кличући с вама да Бог дуго и дуго поживи нашег узвишеног Владара и Његов Узвишени Дом.

Послије говора, кад је увидио г. учитељ Бибезић да се подгорички Муслимани једногласно одавање овоме позиву, замолио их је да приступе из своје средине изабрати одбор, што су учинили и за те сјајне и свете позиве изабрани су на име: г. Г. Усена Лукачевића, Салика Бибезића, Буга Мехачевића, Амега Бибезића, Смаила Ђурбузовића, Бајрама Бег Османлића, Беџира Шаркића и Суља Ефовића. —

Како се учи летјети?

Успјеси Блериготови и других тако су дјеловали на младе људе желије спорта, те су многи одлучили, да науче летјети. Сигурно ће многе занимати, ако напишем о овоме, редак о томе, што ми смо обично зовемо спортман Ото Хирер, који је такође и летјелу код Марша, тамо где се вежбајуште, идеално је да почети се, ако не види вјетар. Осим једног дела који се обрастао травом, сав остали простор био је да пад из мале висине, а такође и да се спусти на отајак дрвеним, чим задува и изазива вјетар. Барански су да се бајасти летјелу у овом мјесту, да се летјелу, покриву мјесто протаче ваздушне струје и мјењају смер у једној секунди за 180 ступњева. Јасно је, да је тада летјети већ већа уметност.

„Заночен сам“, вели Хиреронимус, још прије него покушам војњу, да при својим неку сигурност. Употребно сам све, да смањим снагу свога мотора, а поред тога монтирао сам прекнути вијак, да се осигурам против несвједљивог успона. Први покушаји били су врло тужни, јер нијесам могао да право возим. Разлог је био тај, што се управљање оба-

породине. Назад и у задругала не смије бири централизације и апсолутизма. Ја знам, то неће нико хрјети ни проповиједати, али онда каже ми у чему је наш демократијизам, докле иде и гдје су му границе? Шта се с овим нашим парламентаризмом хоће и може ли та бити тамо где је он ту и без наше нарочите сарадња. Сушну не треба странке за стварање свијетлости.

Не треба даље да идемо. Већ и с овога мјеста можемо јасно назирати почетке хаоса. Народ чини демократију, а тај је народ монархичан. А интелигенција, која у овој прилици производи свијетлост та сушну, хоће да пориче његову монархичност и да од монарха отргне све што га у народним очима може владом учинити. Народ не видјени у њему атрибуте које су саставни дјелови његовога чина, збуњују се. Види краља у осеби, али га не види онаког, каквога он увије схватају, каквога га у души жели да има. Народ се на тај начин меће у калште између онога што он инстинктивно жели да види и онога што његова демократска интелигенција проповиједа, и онда не зна, има ли краља или га нема.

Српски је народ свикнуо од вајкада, и то му је пријешло у крв, да свога владара види узвишеног, сјајног, моћног и очински везаног с њим. Он воли у њему да гледа сјај своје отаџбине, највишу моћ збога и

вија у противном смјеру него код аутомобила. Закључисмо дакле контраерно управљање крмилем. Ствар је сад боље успјела и ја сам могао одмах да провалим 1500 метара на земљи у равном правцу. Другога дана извадио сам затварач и био сам спреман за лет. Нијесам могао да се отгнем маленој некој нелагодуности у очи првога узлета. Било је врло хладно и непријатно вријеме. Малени залет и доскора сам осјећао само делимично (кадгод), да се точкови дотичу земље, а на једном нијесам готово ништа осјећао. Осјећао сам тек само љубање машине, што је у зраку, по доскора се наклони строј праму лијевој страни, те опише против моје воље оштру кривину. Сва моја настојања, да машину скренем онаг у хоризонталу, била су залудна. Пустио сам машину, да лети по својој вољи, те се искрцах, како ништа сметало, послје неколико часака у близини даншаре, пошто сам цијело мјесто облетно. Био сам запањен, описао сам читав круг, а да то нијесам ни замјеравао. А догодило се то стога, што детећа крила не бијаху право нагнута.

Послије сам учинио други покушај, те сам цијело мјесто облетно описао једним осмице. Код задње кривуље захвати ме вјетар, те постави строј тако, да је спољне крило стајало скоро окомото према изјави очевидача. На моју срећу налазио сам се у висини од више него петнаест метара, те ми је тако пошло за руком, да строј скренем онаг у хоризонталу. Но неочекивани пострани закретај поквари ми даље весеље.

У петак пролетно сам већ три округа. У суботу у вечер стигао сам за десет минута у висину ваздушног брода а иза неколико округа дигао сам се више него привезани ваздушни брод. Тада сам се искрцах полагао, а касније летно сам још један округ, те описао без тежиња осмице, а онда сам се искрцах овај пут директно пред хангаром. Да научим летјети, једно с другим, није ми задавало никаквих тежиња. Ја нијесам успио моје неувежбаности ништа раздувао, па се већ релативно осјећам доста сигурно.

Кроза свијет

Како лава прогута кућу — „Революција“ у Монаку — Бачки дом у Паризу.

Љуби Барзини, прослављени талијански новинар, у свом националном извјештају о провали Етне у „Corriere della Sera“ прта поразну слику, како је лава прогутала кућу „Casa Fra Diavolo“ посјед баруна Корвана, овако:

„Било је 7 сати и 15 м. на вече; тај час дотакла се лава зидина. Лава је била виша од куће, па је изазвала страшилом домаћом пламене горе. Почели се откидати зидови. Цвијеће изгарало је у лави јасним пламеном; тапетни савијају се од вршине и падају са стена. У унутрашњости куће као да је огромно огњиште. Вратице, степенце, стубови итд. као да су усипани. Врхуња је неосијена. Главна врата доскора пукну. У то неко завикну „Бунар!“

Ако је много воде у бунару, онда то значи за кућу, коју је лава освојила, исто толико, као да има крај куће динамита. Настаје експлозија. Лава се на

правде, она (или бар највишега старјешини), коме може ићи да му покрене своју одност и љубав, да чује његов глас, да поуби његов сук, а кад мисли да му је учињена неправда, да је може у њега тражити, па и добити. Задовољан је, ако нема добро фундираног права, и кад чује од владалеца лирну ријеч, утеху, или добије какаву паду. Владалец који је лишен свакога права и свих могућности да долази с народом у овакав савјештај, који не бљешти сјајем и величијем, који претаканетога не може да пошине, који неправду не може (бар делимично) да поправи, ком народ не може доћи са својим боловима и жељама, који једино ријечу нема шта да да, ничим не може да помогне, никога нема шта да каже, тај владалец неминуовно губи сваки углед, сваку љубав, народну, свако везу с њим, и народ се отуђује. У неким свакога народа, а српскога нарочито, дежа, де ошва мрзи кога хоће, а не може да види и да поштује. Ако је који владалец српски промишлен у народу, ако га народ радо не грав, ако га не жели или га што више и отворено мрзи, то је из узрока које смо истом икавали.

(свршиће се)

име стровали у бунар, а вода се претвори у пару, која тражи страшном експлозијом излаза. Одмах потрчаше неколико људи, који загрнаше земљом бунар. И тако је експлозија запријечена. С великом ломљавом попуцаше по том главна врата на дворништу. „Casa Fra Diavolo“ стоји без крова. Зидови попуцаше. Лава се уснише све више и више. Полагано спушта се кућа на једну страну и нестане је. Око по ноћи није се ништа од куће видјело, до црних излизаних темеља.

Веома веселу цртицу о великој револуцији у Монаку, која је — како смо већ јавили — имала угрозили европски мир, износи Дон Р. Рафаел у неком лондонском часопису. Он ондје црта, како је трећина житељства Монте Карла, скоро више од 200 људи, пошла до двора, где их је владар примно, приповиједа, како је књаз Алберт смјешени се добро угојеним „револуционарцима“ обећао дар 1.200.000 за мировине немоћницима и како се одасланство мирно кући вратило.

Рафаел прича у својој приповијести о посјети код вође револуционараца овако: „Скуда сам га у малом граду тражио. Много сам времена потрошио. Док га једном нађох. Зове се Дуденимо. Има црне бркове и густе обрве. Није био обучен у одијело с револуционарном бојом; имађаше на себи црно-бијело одијело, а то не жалости ради, већ с тога, јер му такво одијело служба у касни промислује. Зграби ме за руку и одведе ме у мрачну собу. Тада стане шалутати: „Тириши има свугдје своје уходе!“ Од главе до пете ме промјерно. „Зар ви доиста висте уходе?“ упита зловољно. Ја га примирих. Он извади боцу пива из ормара, донесе двије чаше, пружи ми руку и ускликне: „Пријатељу!“ Обазре се за тим те извади испод ормара један број револуционарног органа „L'aveil“.

„Нама је тиранија досегла до грла, а то добро знаде тирани!“ „Шта ви каните започети за чим тежите?“ упитам ја. „Слободу хоћемо!“ Ми тражимо закладу од два милиона франака годишње, да можемо безбрижно живјети, ако наша касина пропадне. Ми хоћемо слободу, доврши Дуденимо и поновно искаши чашу пива. Још ми пружи један број револуционарног органа, а с нарочитим упозорењем да га тек кад пређем границу читам. За седам минута пређох „границу“ у електричним колима. Сада се породила у мени жеља, да говорим с вођом антиреволуције. То је пилићар, на пола Ташићан. „Ја сам против револуције“, рече ми, јер сваки човек има овдје што жели и што хоће!“ Триумфарајући покаже ми сто комада очишћених пилића, који су у дућану висили. „Ту не треба царине; ја сам продао хиљаде и хиљаде пилића, а у Француској морао бих равно 2000 франака пореза плаћати. Овдје не плаћам ништа, ама ништа. Нико овдје не плаћа пореза, вино је слободно, пилић слободни, станарина јевтина, а к томе наше златно сунце. Револуционари су они, који хоће да говоре а неће да раде!“

У Паризу је прије неколико дана отворен ђачки дом у сред кварта латинског. То је велика палата, која је сграђена искључиво за ђаке универзитета. Савез студената дао је прије три године за то институцију, а град је одмах поклонио оно земљиште, где је некада био медицински факултет. Парламент је дао 200.000 франака, а остале суме прикупиле су разна добротворна друштва, заподли и ђаци на концертима. Дом је сграђен у циљу, да буде центар рада. Политика и игре су искључене. Зграда је врло укусна и импозантна. У ној се налази и дворана за свечаности, у којој може стати до 100 особа. Дворана ће се употребавати за разне сједнице и предавања. Поред те велике сале има и омањих за борење, купање, читаоницу, библиотеку, апотеку итд. Библиотека дома већ сада има преко 30.000 различитих књига.

Од игара је у дому једино дозвољен билијар. За билијаре има нарочита сала. Тај ђачки дом „La maison des etudiants“ бће средњим озбиљнога рада, њиме ће се развијати друштвено помагање у науци.

Позориште

Академија драмске умјетности у Лондону. У Лондону постоји академија за драмску умјетност. Уређење те школе издваја се од уређења свих других школа, а нарочито од других држава. На име одсек глумачке школе сасвијем се разликује од парискога конзерваторијума. Професора има за сваку грану по три и они сва тројица предају одређене партије дјетално. Академија има више курсева и на свима се осјећа извјесна постепеност. Професор маске држи предавања по ред фигура, нацрта, разних од дрвета из-

рађених типова, и има практична вјежбања. Сваки ђак добија по једнога типа да изради и кад буду готови, онда професор прегледа, поправља и објашњава, како се долази до савршенства маске. Ђаци имају неколико типичних модела, на пример: туге, радости, бола, срџбе и т. д. и од свакога морају знати општу карактеристику. Нијансирање у масци је дјело студије уз припомоћ професора.

Часове литературе и историје позоришта, архитектуре, културне и политичке, слушају ђаци на универзитету. Мање предмете слушају у одјељенима своје академије. Сваки се учи борити и најмање десет начина удараца знати. Падање у несвијести и смрт су за ђаке најтежи и ту проводе по годину дана у вјежбањима, изучавајући разне начине. Интересантно, да сваки мора бити и еластичан; то постижу разним тежим кретањима и скакањима. Тако исто сваки мора знати свирати у клавиру; по неки знају и у гитар, или мандолину, али сви морају бити музички васпитани.

Цио рад те академије подјељен је на курсеве, који својом постепеношћу, а великим вјежбањима гарантују усније.

Умјетност

Умјетничка вриједност Дечана. Руски археолошки институт у Цариграду имао је 19. марта свечану сједницу, на којој је директор института Т. И. Успенски држао предавање о манастиру Дечанима. Сала института била је пуна одабраног свијета. Међу осталима био је руски амбасадор Чариков са госпођом, француски амбасадор Бомнар са госпођом, госпођа Рифат паше, министра иностраних дјела и др.

Успенски је најпрви оцртао чаробни предео, у коме се налазе Дечани, па је у кратким, строго научним потезима, изишо значај овога славнога српскога манастира.

„Дечанска Лавра, вели он, налази се у Србији и један је од најважнијих споменика хришћанске умјетности на Балканском Полуострву. Поред свега тога, што ова српска лавра има искључивог значај за архитектуру и сликарство, она још до сад није изучена. Због тога она је мало позната науци и свијету. У њој одијења како треба с гледишта средњовјековне умјетности српске, бине су: скулптуре, архитектура и сликарство, дечанска храма — нов умјетнички правац, нова струја умјетности, која се одликује на крају има тек да објасни.“

Било је покушаја да се научни свијет упозна са овим дивним спомеником, али су покушаји остали без потребних закључака и извода и економски још је једнако неприступачан и неиздан. За велико је жаљење што дивне слике Срба Валтровића и Милутиновића, за које се дознало на изложба у Москви 1872. године, — још леже сахрањене у Биоградском Народном Музеју. Дужност је Српске Краљевине, то тражи и народна част, да испуни свој народни дуг, који одавно чека свој ред: да изда српске споменике средњовјековне хришћанске умјетности. При издавању требало би се користити свима правилима која је израдила савремена наука.

„Руски Археолошки институт почео је да изучава Дечани у 1908. години (сам Успенски био је у њима) и од онда институт се занима изучавањем српских споменика. Али изучавање све се више шири. Ишло је, да дечански храм није усамљен по својој архитектурској и сликарској умјетности; да се та нова умјетничка струја, која се излила у дечански споменик, примјеђује у Студеници, Грачаници, Жичи и у неким бугарским црквама. Што је најважније, ова нова струја није усахнула; ова се разлика даље и обузла Св. Гору, Русну и Румунију. Овдје је показао фотографски снимак дечанскога Сведржатеља заједно с фотографским снимком Сведржатеља једне московске цркве из XV вијека и руски снимак изгледа да је буквална копија дечанскога Сведржатеља). Српском народу ово је част и Срби су дужни да пажљиво изуче своје хришћанске споменике XIII и XIV вијека. Можда ће се открити у том споменику црте чисто српских народних творевина, а у исто вријеме моћи ће се се одредити тачније утицај византијских и талијанско-далматинских вјештина.“

Налазећи да је архитектурни стил Дечана романско-готски и да се у фрескама осјећа утицај талијанске сликарске школе, директор је остао дио посветио савињању Дечана и њених икона с талијанским иконама онога доба. Али дечански сликар је прави сликар, прави умјетник. Његове слике могу се такмичити са сликама на савременим сликарским изложбама. Све ово г. Успенски доказује фотографским снимцима. Умјетник није роб ондашњег начина компоновања икона, он уноси многе нове композиције,

нарочито у дивној слици Свадба у Кани Галилејској. Ту се осјећа утицај Богомила. Врхунац његове умјетности је достигао у икони обраћања апостола Павла. У класичним колима — „колесници“ — двоје су младих, момак и дјевојка, лијеви и живи као да их је јуче умјетник сликао, и у простору се чује небесни глас. Ви лијено видите како ова два, пуна живота млада створи, прислушкују и како се препорођавају под звуцима који допиру с неба.

Свој говор завршио је г. Успенски топлим похвалом српском народу и пљескање одабраних слушајала тичало се старих славних наших немара и његога говора г. Успенскога.

Пут око свијета

Путник Рајчевић на Цетињу

У недјељу послје подне приспео је на Цетиње Милорад Рајчевић, путник, који путује око свијета за опкладу, а уједно шаље извјештаје биоградском листу „Малом Журналу“ са свога пута.

Он се у Биограду опклadio да ће за двије године, по одређеној маршрути, обићи око свијета и из Биограда је кренуо 14. марта. Преко Г. Милановца, Чачка, Пожеге, Ивањице, Јавора, Сјенице он је приспео на Андријевцу, на нашу границу 24. марта. Одатле је продужио пут преко Подгорице и Ријеке. Путовао је све пјешке.

Јуче ујутру продужио је пут, преко Ријеке, за Бар, одакле ће прећи бродом у Бари и онда ће преко Неапоља и Рима бродом прећи у Африку, у Александрију.

У Африци ће обићи ова мјеста: Александрију, Кајро, Гардафуј, Занибар, Магдалеску, Натал, Јоханесбург, Капштат, Лоранду, Лагос, Либерии, Фес, Тангер, те ће прећи у Кадикс и бродом отићи у Америку.

У Америци ће обићи ова мјеста: сјеверна: Њу Јорк, Вашингтон, Чикаго, Канзас, Мексико, Хонолулу, Панама и прећи у јужну Америку: Рио де Жанејро, Уинтерс, Буенос Аирис, Вагрену, Сан Паулу, Лиму, Колумбију, Панама, Рио де Жанејро и повратити се у Европу.

Из Њу Јорка ће бродом прећи у Хавр и онда ће прећи кроз сјеверну Европу: Хавр, Амстердам, Лондон, Амстердам, Бремерхафен, Хамбург, Штокхолм, Хелсингфорс, Петроград, Москву и Козан.

Прелазећи у Европу обићи ће: Омск, Томск, Краснојорск, Иркутск и прећи у Манџурију, Пекинг, Шангај, Харбин, Милден, Јакојага, Даргадо, Порт Артур и прећи у Чемулио, Сеул, Гениан, Владивосток и отићи у Јапан и обићи: Хакодате, Токио, Киото и Паласаки, па се повратити на азиско копно и обићи: Веј-хај-веј, Тјенин, Шангај, Хонгкинг, Манџу, Сејлон, Банкок, Сингапоре, Калкату, Патну, Бенардес, Делхи, Лахоре, Кабул, Техеран, Каје, Смирну и прећи у Цариград.

Из Цариграда ће се преко Једрена, Софије и Ниша повратити у Биоград.

Рајчевић је старином из Црне Горе, Љешкопоља. Још његов прадед пријешао је у Србију и настанили су се у гошћинском округу, где му још родитељи живе. Рајчевић је младић од 21. г., мањег раста, али лијено развијен; кријепак и здрав и одличан пјешак. Послујући он је обишао већ већи дио Европе, а заузато је и у Америку и Африку. Говори неколико страних језика, а служи се готово свима европским језицима.

Обучен је у одијелу како носе војници пјешадије, голубије боје; путничке пивеле и камашне од жуте коже носи. На глави му је путничка кана са официрском кокардом, на прима има кокарду туристичког клуба, а око руке тробојку са војничком кокардом. На плећима има телефак, у коме му је преобука, мана, ручна апотека и друге нужне потребе. У торбини што му је о рамену, носи прибор за писање, хартије и дописнице са његовим ликом.

Преко Санџака имао је врло велике непријатности, док се за пут кроз Црну Гору хвали на велику предусретљивост, која му је указивана како од народа, тако и од стране власти, али га је врло рђаво вријеме пратило.

Своје путовање и доживљаје он брижљиво описује и ти се описи штампају у „Малом Журналу“. Из Црне Горе је послао низ дописа, а нарочито о своме боравању на Цетињу, где се задржао дан и но.

Он собом носи књигу у којој се налази изложена његова маршрута, потврђена од стране власти, као год и од стране дипломатских представника. У сваком мјесту ову књигу ради потврде подноси властима, који потписима и печатима овјеравају његов боравак у одијелу.

Сем тога са пута шаље и дописнице са сликама, од којих ће, при повратку, приредити нарочиту изложбу.

Са нама се на Цетињу срдачно опростио, потресен до дна душе на пажњи која му је указивана и братским предусретљивом.

Био му срећан пут!

Дневник

Повратио се. Њ. Кр. В. Књаз Господар вратио се с Ријеке на Цетиње.

Био код Нашљедника. Његово Кр. Височанство Нашљедник Књаз Данило благоволио је примити свијетскога путника Рајчевића, који по аранжману биоградског „Малог Журнала“ за опкладу путује око свијета. Том приликом Нашљедник је прегледао веома занимљиву Рајчевићеву велику путничку књигу, у којој се, поред уговора између путника и уредништва „Малог Журнала“, налазе увјерења свију посланстава и конзулата страних држава у Биограду, потврде српских власти, попутнице српских спортских удружења и друге занимљиве забиљешке. У књизи је и својеручни потпис Краљевића Ђорђа, код којег је, као заштитника спортских и витешких удружења у Србији, Рајчевић био у аудијенцији приликом проласка кроз Горњи Милановац. Нашљедник Књаз Данило распитивао се код Рајчевића о витешким удружењима у Србији, те је похвалио његову храбру одлуку, да као млад Србин ради опкладе за двије године обиђе сав свијет, приставши да пропукује и дивље крајеве Африке и Азије. Младоме Србину спортисти Нашљедник је пожелио срећан пут, напоменувши му, да нигдје на далеком и тешком путу не заборави свој народ и отаџбину. Том приликом, ради сјећања на Црну Гору, Нашљедник је даровао Рајчевићу један нови златник од 100 перпера. Очаран таквом ријетком и милостивом пажњом, Рајчевић је раздраган пољубио Његово Краљевско Височанство Нашљедника у руку, завјеривши се пред Њим, да ће од дарованог златника одмах начинити медаљу, коју ће с поносом носити кроз сав свијет и чувати је као подстицај за храброст и као видну успону на Црну Гору и будућег поносиоца њене круне.

Министар Унутр. Дјела. Његово Краљевско Височанство Књаз Господар благоволио је, на приједлог Господина Предсједника Књажевске Владе, наименовати за министра унутр. дјела Господина Јована С. Пламенца, пређашњег министра унутрашњих дјела.

Лако оболио. Г. Годор Петковић, посланик Краљевине Србије, лако је оболио и по савјету љекарском не напушта постељу.

Путник код митрополита. Свијетски путник г. Милорад Рајчевић, за вријеме свога борава на Цетињу, посјетио је и Њ. В. господина митрополита, који га је очинском љубављу предусрио и изволио у његовој путничкој књизи уписати ове редове: „Дана 29. марта 1910. год. г. Милорад Рајчевић, пролазећи за Бар, посјетио је Митрополију Црногорску. Истоме желим срећан пут да се с благословом врати у своју домовину. Митрополит Митрофан“.

Вратио се. Г. Пилгрим Балтаци, овдашњи њемачки посланик, који је са г-ђом био на кратком боравању у Дубровнику, вратио се у недјељу на Цетиње.

Мисија г. Греговића. Многи биоградски листови саопштили су, да се наш консул у Скадру г. Душан Греговић, приликом повратка из Цариграда, у Биограду био за-

држао у нарочитој мисији. Како смо сазнали, г. Греговић није имао никакву мисију, већ је из Цариграда, где је био отпавник по- слова нашег посланства, својим приватним послом путовао кроз Биоград на Цетиње.

Посјета на Цетињу. Под овим насловом биоградски „Днев. Лист“ саопштава ово „Из владиних кругова дознајемо, да ће на Цетиње отићи да честитају књажев јубилеј сви чланови српског краљевског двора и неколико чланова данашње владе“.

Хипотекарна Банка. Биоградски лист „Депеша“ јавља: „Црногорска влада обратила се нашој влади молбом, да јој се пошаљу два чиновника наше Управе Фондова ради израде плана о оснивању једног хипотекарног завода у Црној Гори. Према тражењу наше владе, Управа Фондова одредила је г. Алексу Стејскала, секретара Управе Фондова и д-р Милорада Недијељковића, чиновника Управе Фондова да оду у Црну Гору ради оснивања хипотекарног завода.“

Враћени из Њу Јорка. Као што из Њу Јорка јављају, са Елис Ан- ланди враћено је тридесет Црногорца, који су за Њу Јорк ишли. Узрок је непознат.

Долази на Цетиње. Дипломати- рани учитељ играња Мика Ката- ривас долази ускоро на Цетиње, да отвори привремену школу иг- рања за грађанство, офицере, по- дофицере и гимназисте, који ће имати понаособ курсеве. Катаривас се сада бави у Задру, а одатле ће преко Дубровника на Цетиње. Он је на Цетињу и прије три године био и за кратко вријеме свога бо- равка врло је лијеп успјех пости- гао, што га и најбоље може сада препоручити. Обучава у свима ок- ретним играма, па чак и најно- вијим.

Вријеме. Вјетровито вријеме про- дужава се, те и ако се често над- несу облаци, кише нема, док сунце с времена на вријеме, кроз облаке просијева.

Књижевност

Црногорски број „Босанске Виле“. „Босанска Вила“ слави ове године двадестогодишњицу свога излажења, те је њено уредништво поводом тога одлучило, да уреди посебне свеске и бро- јеве, у којима ће бити искључиво радови писана из појединих српских покрајина. Тако је изишао 1. и 2. број заједно, где су представљени писци из Босне и Хер- цеговине. Бројеви 3., 4. и 5. изићи ће такође заједно и та ће свеска доијети само радове писана из Србије. За остале српске покрајине одређени су наредни бројеви и то за сваку по један, те ће та- ко и Црна Гора имати свој број „Босан- ске Виле“, а њен ће бити први пошто пише српјанска свеска. Уредништво овог, сваке хвале достојног литерарног листа, преко истог је позвало све писце из свих српских покрајина и молило их, да му за ову прилику пошаљу своје радове, а преко једног сталног свог сарадника овдје на Цетињу овиме специјално позива људе од пера из Црне Горе и моли их, да му пошаљу што више својих рукописа, како би црногорски број „Босанске Виле“ био што потпунији и што бољи.

Предмети, које би писци за ову при- лику обрађивали, могу бити разноврсни према програму „Босанске Виле“, који је познат и колико је потребно да буде у том црногорском броју заступљена лије- на књижевност; не мање ваља за ту при- лику грађа историска, географска, етн- графска и т. д. Особито је потреба, да који савремени Црногорац на- пише чланак о савременим литерарним приликама у Црној Гори, где би се стро- го критички ова тема обрадила, кратко али прецизно и искрено.

Књижевност је једна од најважнијих грана народне културе и важно мјерило за оцену култа, како у једном народу уопште, тако и у појединим његовим др- жавама, односно провинцијама. Кад се ово утврди, јасно је колика је потреба,

да црногорски број „Босанске Виле“ бу- де што бољи, те и колико је важно да се писци из Црне Горе у овој прилици што боље одазову. Они ће свакако то схватити и учинити што треба.

Рукописе треба слаати уредништву „Бо- санске Виле“ у Сарајево, и то што је могуће прије, најдаље до краја идућег мјесеца.

— Изашла је у Биограду и шеста свеска „Министар у апсу“ од д-р Владана Ђор- ђевића. Цијена један динар (перлер).

Женски свијет

Madame Tozelli. Мадам Тозели напу- стила је и свога драгана. Познато је, да је као наслједница пријестоло саксон- ског одбјегла за домаћим учитељом своје дјете и да је тим поводом брујала Евро- па њеним авантурама. Напустивши и тога учитеља, Француза, удала се за талијан- ског живописца Тозелија. Сад је и њега напустила и побјегла. Тражи развод бра- ка, али ће јој то мучно испати за руком. То, вели, зато, што Тозели не заслужује колико треба, а живи се раскошно, те се троши сва њена апањажа од 50.000 франака. Она је пак рада да што уштеди за своје дијете, а кад би све трошила у кући, закратила би јој се можда апањажа, јер би се рекло да потпомаже Тозелија, да овај саксонским новцем богато живи.

Саксонски двор веома је и немилостив овом новом сензацијом.

Роман за пет сати. У Ашу, у Аустро- Угарској, створен је један роман за пет сати. У стап неке удовице дошао је у пола један послерије подне неки нови ки- рајџија, који се издавао за трговачкога агента. У пола два је тај човек већ при- добио срце једне младе дјевојке, која је становала у истоме стану. Причао јој је, да има у Елсицу имање од 6000 мара- ка. У пола три су они већ били за вје- реничким столом. У пола четири је иза- шао вјереник, да донесе дарове. Вратио се, јер је вели био заборавио новац. У пет сати је овет отишао и није се вра- тио. Чекали су га, али њега нијде није било. Прошло је шест, седам па и осам сати, они су тада увидјели, да је те са- мо била обична авантура. Дознали су, да се тај зове Фишер и да је ткач, оже- њен и има троје дјете.

NACIONALNA BIBLIOTEKA
Из Бијела Свијета
CRNOGORE
DURDE

Владари као занатлије. Примечни Фри- дрих Карло и Фридрих Сигисмунд, си- нови преског кнеза Фридриха Леоно- да, доскора ће положити испит, али не официрски, професорски или лекарски него: први за столарски, а други за бра- варски занат. Стари је то обичај да при- чевни уче по који занат, а тај обичај није се вршио само у њемачким владарским кућама. Познато је да је из владарске ку- ће Хохенцолерн био краљ Фридрих Ви- љем IV. сбајста, а цар Виљем I. и принц престолонаслједник Виљем ковачи. За Виљема II. познато је, да је добар књи- говезац. Сакски краљ Фридрих Аугуст и- зучио је столарски занат. У прошлим вре- менима није било скоро владара, који није знао по који занат. Примјерце Ур- бан VIII. особитим је весељем радио у свом врту и правно ките цвијећа, дочим је папа Клемент XII. био практичнији човек — он би више сати на дан про- вео код пећи и сам би приправљао јело. Имао би пуно присташа при — столу.

Докле ће бити жељезне руде на замљи? Док је године 1800. извађено из земље једва 2 милиона тона жељезне руде, а године 1850. око 10,8 милиона тона, порастао је тај број већ године 1901. на 84 и три-четврт милиуна тона. Као што ће једном нестати угљена, тако ће бити једном исцрпљена и сва мјеста најскорнијег и најраширенијег метала на земљи, па се забринуто питају учена- ци, кад ће се то збити. Према професо- ру А. Бринцу може се процјенити мнош- тво употребљиве жељезне руде на земљи на 9000 милијуна тона; од тога отпада 2200 милиона тона на Њемачку, 1500 ми- лиона на Русију и Француску, 1100 ми- лиона на Савезне државе америчке, 1000 милиона на Шведску, 500 милиона тона на Енглеску. Будући да за 50 милиона тона годишње жељезне продукције тре- ба око 100 до 150 милиона тона жељез- не руде још прије коња 20. вијека. Но ако и не мислимо на силне крајеве на- ше земље, који још нијесу истражени, колико имају руднога блага, ипак је ми- шљење горе поменутога професора пре- више пресимистично, јер није мислио и на ту евентуалност, да ће се у потреби израдити и они жељезни минерали, које сад не ваде ради премалога садржаја жељеза, а таквих минерала има сва сила.

Према свему томе за сада није готово ни могуће прецизно одговорити на гор- ње питање, а свакако, чини се, да још није ни прешно, да се на њему одговори.

Како се Личани картају у Америци. Амерички листови горко се туже на силно картање, нарочито Личана у Аме- рики, те у сваком броју јављају о как- вом кривом сукобу код картања. Та- ко је и недавно ради картања дошло до сукоба између неког Косовића, који је револвером ранно своје замљаке Вујића и Корлића у So. Chicago, Il., па онда побјегао. Шта се код таквог картања све збива, то се најбоље разабере из о- вога писма, што га приопштава један аме- рички лист: „Господине! Да вам је ви- дјети, кад наши људи сједјају око кецо- ва. Сваки најприје извади испод ђемера кесу, а „bourdingbasica“ донесе флаше са пивом, један од њих донесе кеце, па сваки „леворвер“ украј себе зеће, као Туре пушку малу и онда они започну „фербел“ или „ајни“. Па ти ту, госпо- дине, нема много шале. Валај се увате да „леворвер“ и хоће да га један другом саспе у главу, — а долари зелени и жу- ти лете као препелице по столу. И то се карта дан и ноћ и опет над ноћ, док један није изгубио. А онда се и у кавгу даду, па се грозе револвери...“

Сара Бернард и случај телепатије. Сара Бернард, као и све нервозне осо- бе, има неке чудне и телепатијске спо- ве. „Напазила сам се у Америци — при- ча она у „Annales“ — да обиђем глав- није градове Америке, где сам као гош- ћа глумила на позорницама великих по- зоришта. Једне ноћи сачкала сам о сво- ме сину, који је остао у Паризу и то страхан сан. Видјела сам, како га је у- гризла бијесни пас. Моји снови имају неку тачност: слике, ненадани догађаји имају резултате као у реалноме животу. Пробудих се нагло и осјетих неки вели- ки немир. — Одмах брзојавих у Париз по информације није ли се у истини што догодило моме сину. Била је то ствар — рећи ће когод — луда, али мајке ће ме моћи најприје схватити; оне ће моћи најбоље разумјети моју забринуто- ст. Одговор из Париза није окаснио — потвр- дило ми је да је тако, дакле случај се догодио иш у Паризу, кад сам ја о њему са- м ништа знала. Дошле су ми утјешљиве информације, да је спасао мога сина од бијесног пса, да је један пут брзојавку: „Мајко, мога сина“ да се умирим, али и- пак ми је не надох. Збоља и истинитост у сну наслубене несреће силно је на ме деловала. Овако прича славна уметни- ца телепатије, да се након тога она скоро

никада не сања о позоришту и позо- ршним призорима, те не вјерује да сиом редовито одлучује и наћ утиче човјечије занимање, укус, посебни положај и т. д., него је склонија мишљењу да човјеком влада нека неописана сила.

Изгубљена је једна **ВИОЛИНА** на путу од Буковице до Цетиња. Иста је испала из ауто- мобила. Ко је нађе и донесе у редак- цију „Цетињског Вјесника“ добиће пристојну награду.

Сатова

на распродају имам од добрих ку- ћа, особито цариградских.

Ко би желио поручити на кар- тоне чиним цијене угодне. Вршним оправку и промјену за нове сатове.

У априлу отварам **фотографски атеље**.

3—5 **Б. Шобајић, Никшић.**

ТРГОВЦИМА

из Подгорице, Колашина, Дан-Града и Никшића, јављамо, да имамо на продају већу количину најбоље

ИТАЛИЈАНСКЕ ПАШТЕ

разне врсте.

Цијене умјерене и утврђене.

Експедиција тачна.

Продаја за готово, сигурнима и на мје- ницу.

Подгорица.

3,6 **Чубрановић и Друг.**

ТРГОВЦИМА

Примамо поруџбине

САПУН ЗА ПРАЊЕ

„L'arrosoir“ са 72% уља и „Notre Dame“, са 60% уља.

Да је ова врста сапуна најбоља свије- доче преко 10 награда, које је односна фабрика на разним изложбама добила.

Подгорица.

Чубрановић и Друг.

заступници

saponeria a vapore

P. Bonifata J. B. Ribe

Marsiglia.

3,10

CRNOJEVIĆ
РАДИСАВ Н. ЛУЧИЋ
адвокат — Никшић

Извјештавам поштовану публику, да сам отворио правозаступничку канцеларију у Никшићу, и да при- мам на заступање све пар- нице — нарочито спорове приватно — правне природе (трговачке и грађанске).

Advokaturskanzlei
RADISAV N. LUTSCHITZ
Nikschitch — Montenegro
Übernehme als Vertre- ter alle Gerichtsfälle vor unseren Gerichten.

2-3

СВОЈ СВОМЕ

ВАЖНО ЗА СВАКОГА, А НАРОЧИТО ЗА НАШЕ ТРГОВЦЕ
ПРВА СРПСКА АГЕНТУРНА И КОМИСИОНАРСКА

РАДЊА

ХРИСТИФОРА МОРАВЦА У ПОДГОРИЦИ

Отпочела је свој рад, те прима и најсавјесније обавља — наруџбе.

Ово је једина и најсолиднија Агентурна и комиси- онарска радња преко које се могу све врсте трговачке робе а нарочито:

Кафа, Шећер, Брашно, Пиринач, Петролеум, Кожа, Шпирит, Свијеће, Сапун, Сардине, Чоколада, разни Ликери и Минералне Воде,

како по најнижим дневним цијенама тако и уз најпо- вољније услове поручити.

СВОЈ СВОМЕ